

Varant işlemleri, Türkiye'deki sermaye piyasalarının düzenleyici otoriteleri olan Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Borsa İstanbul (BIST) tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde yürütülür. Bu ürünler, Borsa İstanbul'da sürekli işlem yöntemiyle alınıp satılır. Yatırımcılar, hafta içi saat 10:00 ile 18:00 arasında bu ürünlerde işlem yapabilirler. Varantlara ilişkin emir girişi veya fiyat kotasyonu sadece açılış ve kapanış seanslarında yapılamaz.

Varant piyasasının sağlıklı işlemesi ve yatırımcıların istedikleri zaman pozisyon alıp çıkabilmesi için piyasa yapıcı kurumların rolü büyük önem taşır. Piyasa yapıcılar, yatırımcılara sürekli alış ve satış fiyatı sunarak piyasada likiditenin korunmasına katkıda bulunur. Bu uygulama sayesinde yatırımcılar istedikleri zaman alım veya satım yapabilir.

Kotasyon, piyasa yapıcının Borsa İstanbul sistemine ilettiği, her varant için ayrı ayrı belirlenmiş çift yönlü emirlerdir. Bu emirler yalnızca alış ve satış fiyatlarını değil aynı zamanda bu fiyat seviyelerinde ne kadar miktarda işlem yapılabileceğini de içerir. Yatırımcılar için kotasyonlar fiyat oluşumunun şeffaflığı ve işlem kolaylığı açısından önemli bir işlev görür. Her ne kadar istisnai durumlar oluşsa da genel kural olarak piyasa yapıcılar her varant için düzenli olarak kotasyon sağlar.

İşlem kuralları açısından bakıldığında, varant işlemlerinde tüm emirler fiyat ve zaman önceliği esaslarına göre sisteme kabul edilir. Piyasa yapıcılar da bu sistemde herhangi bir öncelik hakkına sahip değildir, tüm katılımcılar eşit işlem şartlarına tabidir. Varant piyasasında serbest marj sistemi uygulanır; bu da herhangi bir taban ya da tavan fiyat limiti olmadığı anlamına gelir. Fiyatlar tamamen arz ve talep dengesine göre serbestçe oluşur. Ayrıca yatırımcılar, işlem saatleri içerisinde verdikleri emirleri diledikleri zaman iptal edebilir ya da güncelleyebilirler.

Varant yatırımı yapmak isteyen yatırımcılar için ayrıca teminat yatırma zorunluluğu bulunmaz. Risk Bildirim Formu'nu imzalayan yatırımcılar, herhangi bir banka ya da aracı kurum bünyesinde açtıkları yatırım hesapları aracılığıyla doğrudan varant alım-satımı gerçekleştirebilirler. Bu kolaylık, hem bireysel yatırımcıların piyasaya erişimini artırır hem de işlemleri daha hızlı ve pratik hale getirir. Esnek işlem kuralları ve piyasa yapıcılık mekanizmasının sağladığı likidite ile varantlar, hem yeni başlayanlar hem de deneyimli yatırımcılar için cazip bir yatırım ortamı sunar.

Yine de yatırımcıların bilmesi gereken önemli bir husus piyasa yapıcının her zaman kotasyon sağlayamayabileceğidir. Bazı piyasa koşullarında ya da teknik durumlarda, alış ve satış fiyatlarının işlem sistemine iletilmesi mümkün olmayabilir. Örneğin dayanak varlıkta ani ve sert fiyat hareketlerinin yaşanması, olağandışı bir oynaklık oluşması halinde piyasa yapıcı satış tarafında kotasyon sunmayabilir. Aynı şekilde ilgili varantın ihraç limitine ulaşılması durumunda, yeni bir limit artışı yapılana kadar kotasyonların geçici olarak durdurulması da söz konusu olabilir. Ayrıca bir varant tamamen değer kaybetmişse ve sıfıra yaklaşmışsa, piyasa yapıcı artık bu ürüne alış fiyatı sunmayabilir çünkü varantın işlem görmesi beklenmez. Bunun dışında dayanak varlıkta devre kesici uygulamasına gidilmesi, tavan ya da taban fiyat seviyelerine ulaşılması gibi durumlar da piyasa yapıcının hem alış hem satış kotasyonu vermesini engelleyebilir.

Varantlarda fiyatlama, vade, kullanım fiyatı, içsel değer ve zaman değeri gibi kavramlar işlem kararlarında önemli rol oynar. Piyasaya daha hazırlıklı olmak için Varantlar Hakkında Bilinmesi Gerekenler sayfasını inceleyebilirsiniz.